

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain (714/2018) mukaan koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sisällys

1. Menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämistä vastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt (taulukko)
2. Periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
3. Henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
4. Suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
5. Yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
6. Menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.
7. Järjestyssääntöjen rooli lukiossa

1. Menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt

Seuraavassa taulukossa esitellyt rike- ja häiriötilanteet ja menettelytavat pohjaavat lukiolakiin (714/2018).

(1.8.2022 voimaan astuneet täsmennykset)

Menettelytapa	Rike- tai häiriötilanne, jossa sovelletaan	Toimivalta	Kuulemis- ja kirjaamismenettelyt	Muutoksenhaku
Ohjauskeskustelu (varhainen puuttuminen)	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> • häiritsee opetusta • rikkoo velvollisuuttaan suorittaa tehtävänsä tunnollisesti • rikkoo velvollisuuttaan käyttäytyä asiallisesti • rikkoo velvollisuuttaan käyttäytyä muita kiusaamatta ja syrjimättä • rikkoo velvollisuuttaan osallistua opetukseen (aiheettomia tai luvattomia poissaoloja) 	Opettaja/ ryhmänohjaaja	<p>Opettaja/ryhmänohjaaja käy ohjauskeskustelun ja tiedottaa asiasta tarvittavalla laajuudella alle 18-vuotiaan huoltajalle sekä opiskelijan ryhmänohjaajalle (jos keskustelija muu kuin ryhmänohjaaja itse).</p> <p>Opettaja/ryhmänohjaaja selvittää opiskelijalle toistuvien rikkeiden seuraamukset (ks. kirjallinen varoitus).</p> <p>Opettaja/ryhmänohjaaja ohjaa opiskelijan tarvittaessa opiskeluhuollon palveluiden piiriin.</p> <p>Kiusaamisepäilyssä tai muutoin syrjimistä ja epäasiallista käytöstä havaittaessa asian havainnut tai tietoonsa saanut henkilökunnan jäsen käy keskustelun opiskelijoiden kanssa ja konsultoi tarvittaessa koulukuraattoria.</p> <p>Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.</p>	Ei muutoksenhakuoikeutta
Kirjallinen varoitus (kurinpitorangaistus, päätös)	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> • häiritsee opetusta • menettelee vilpillisesti (esim. lunttaus, plagiointi) 	Lukion rehtori	<p>Ennen päätöstä</p> <ul style="list-style-type: none"> • yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko • opiskelijaa ja alle 18-vuotiaan huoltajaa kuultava • hankittava tarpeellinen muu selvitys 	Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös

	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää tai pitää hallussaan päihteitä tai esiintyy päihteiden vaikutuksen alaisena oppilaitoksessa tai sen toiminnoissa • käyttää toistuvasti tupakkatuotteita oppilaitoksen alueella • rikkoo toistuvasti velvollisuuttaan osallistua opetukseen ja luvattomia poissaoloja kertyy yhteydenotoista ja keskusteluista huolimatta • muutoin rikkoo järjestystä • jatkaa epäasiallista ja syrjivää käytöstä huomautuksista ja keskusteluista huolimatta (ks. kohta ohjauskeskustelu) 		<ul style="list-style-type: none"> • huomioitava teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso <p>Annetaan kirjallinen päätös</p>	annettu tiedoksi opiskelijalle
Menettelytapa	Rike- tai häiriötilanne, jossa sovelletaan	Toimivalta	Kuulemis- ja kirjaamismenettelyt	Muutoksenhaku
Määräaikainen erottaminen enintään vuodeksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi (kurinpitorangaistus, päätös)	<p>Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan.</p> <p>Oppivelvollinen voidaan kuitenkin erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi.</p>	<p>Monijäseninen toimielin: Tampereen yliopiston normaalikoulun neuvottelukunta</p>	<p>Ennen päätöstä</p> <ul style="list-style-type: none"> • yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko • opiskelijaa ja alle 18-vuotiaan huoltajaa kuultava • hankittava tarpeellinen muu selvitys • huomioitava teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso <p>Annetaan kirjallinen päätös</p>	<p>Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös annettu tiedoksi opiskelijalle.</p>
Eronneeksi katsominen (Opiskeluvoikeiden menettäminen), päätös	<p>Opiskelija, joka ei ole suorittanut opintojaan säädetyssä ajassa tai hänelle myönnetyssä lisäajassa, samoin kuin opiskelija, jolle ei ole myönnetty lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen, menettää opiskeluvoikeutensa.</p> <p>Opiskeluvoikeutensa menettää myös sellainen opiskelija, joka pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta ja on ilmeistä, ettei hänen tarkoituksenaan ole jatkaa opintoja.</p> <p>Opiskelija katsotaan eronneeksi myös silloin, kun hän itse ilmoittaa koulutuksen järjestäjälle kirjallisesti eroamisestaan.</p>	<p>Lukion rehtori</p>	<p>Opiskelijaa ja alle 18-vuotiaan huoltajaa kuultava</p> <p>Annetaan kirjallinen päätös</p> <p>Ennen päätöstä:</p>	<p>Päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään. 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös annettu tiedoksi opiskelijalle.</p>

	Oppivelvollinen katsotaan eronneeksi viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun hän on viimeisen kerran osallistunut opetukseen.		<ul style="list-style-type: none"> ilmoitettava oppivelvolliselle ja hänen huoltajalleen tai lailliselle edustajalleen, että opetukseen osallistumaton oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi. 	
Opetukseen osallistumisen epäminen enintään kolmeksi työpäiväksi (kirjaus)	Jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus tai terveys kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opiskelijan palatessa opetukseen. Opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.	Lukion rehtori	Kirjataan ja ilmoitetaan alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle Ilmoitetaan tarvittaessa oppilaitoksen sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle.	Ei muutoksenhakuoikeutta
Opiskeluun osallistumisen oikeuden pidättäminen (päättös)	Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.	Lukion rehtori	Ennen päätöstä <ul style="list-style-type: none"> yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko opiskelijaa ja alle 18-vuotiaan huoltajaa kuultava hankittava tarpeellinen muu selvitys Annetaan kirjallinen päätös	Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös annettu tiedoksi opiskelijalle.
Menettelytapa	Rike- tai häiriötilanne, jossa sovelletaan	Toimivalta	Kuulemis- ja kirjaamisenmenettelyt	Muutoksenhaku
Määräys poistua luokkahuoneesta (kirjaus)	Opiskelija häiritsee opetusta	Oppitunnin opettaja	Kirjataan ja ilmoitetaan alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle	Ei muutoksenhakuoikeutta
Määräys poistua oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta (kirjaus)	Opiskelija häiritsee oppilaitoksen tilaisuutta	Opettaja tai lukion rehtori	Kirjataan ja ilmoitetaan alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle	Ei muutoksenhakuoikeutta

Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen (kirjallinen selvitys voimakeinojen käytöstä)	Opiskelija ei noudata poistumismääräystä luokahuoneesta tai oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta tai ei poistu saatuaan tiedon opetuksen epäämisestä.	Lukion rehtori tai opettaja yhdessä tai kumpikin erikseen	<p>Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, tarvittavien voimakeinojen käytössä huomioitava:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opiskelijan ikä • tilanteen uhkaavuus • vastarinnan vakavuus • tilanteen kokonaisarviointi <p>Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.</p> <p>Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.</p>	Ei muutoksenhakuoikeutta
Menettelytapa	Rike- tai häiriötilanne, jossa sovelletaan	Toimivalta	Kuulemis- ja kirjaamisenmenettelyt	Muutoksenhaku
Kielletyn esineen tai aineen haltuun ottaminen (kirjaus), (kirjallinen selvitys voimakeinojen käytöstä)	<p>Opiskelijalla on hallussaan koulussa sellainen esine tai aine,</p> <ul style="list-style-type: none"> • jonka hallussapito on muussa laissa kielletty, • jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, • joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen tai • jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä. 	Lukion rehtori tai opettaja yhdessä tai kumpikin erikseen	<p>Havainnon perusteella opiskelijaa pyydetään luovuttamaan esine tai aine</p> <p>Jos opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, tarvittavien voimakeinojen käytössä huomioitava:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opiskelijan ikä • tilanteen uhkaavuus • vastarinnan vakavuus • tilanteen kokonaisarviointi <p>Toimenpiteet toteutettava mahdollisimman turvallisesti ja hienotunteisesti.</p>	Ei muutoksenhakuoikeutta

			<p>Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita.</p> <p>Haltuun ottamisesta ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajalle mahdollisimman pian.</p> <p>Opiskelijan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata.</p>	
Menettelytapa	Rike- tai häiriötilanne, jossa sovelletaan	Toimivalta	Kuulemis- ja kirjaamismenettelyt	Muutoksenhaku
<p>Opiskelijan tavaroiden tarkastaminen (kirjaus), (kirjallinen selvitys voimakeinojen käytöstä)</p>	<p>On ilmeistä, että opiskelijan hallussa on kiellettyjä esineitä tai aineita (havainto) tai opiskelija ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.</p> <p>Työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat sekä päällisin puolin hänen vaatteensa.</p>	<p>Opettaja, lukion rehtori</p>	<p>Havainnon perusteella opiskelijaa pyydetään luovuttamaan esine tai aine</p> <p>Opiskelijalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy. Tarkastus toteutettava mahdollisimman turvallisesti ja hienotunteisesti.</p> <p>Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva. Opiskelijan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla.</p> <p>Tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.</p> <p>Tarkastamisesta ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajalle mahdollisimman pian.</p> <p>Opiskelijan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata.</p>	<p>Ei muutoksenhakuoikeutta</p>

Muut oikeussuojakeinot

Opiskelijalla tai hänen huoltajallaan on oikeus kannella koulujen tai niissä toimivien virkamiesten tai muiden julkista valtaa käyttävien toiminnasta aluehallintovirastolle tai ylimmille laillisuusvalvojille, eduskunnan oikeusasiamiehelle tai valtioneuvoston oikeuskanslerille. Kantelu voi kohdistua myös sellaiseen toimintaan, josta ei tehdä muutoksenhaun piiriin kuuluvaa hallintopäätöstä.

2. Periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä

Kurinpitokeinojen käyttöä ohjaavat hallintolaissa (434/2003) säädetyt hallinnon oikeusperiaatteet:

- **Yhdenvertaisuusperiaate**, joka velvoittaa tasapuoliseen kohteluun, johdonmukaisuuteen ja syrjimättömyyteen.
- **Tarkoitussidonnaisuuden periaate**, jonka mukaan viranomaisella ei saa olla toiminnassaan vääriä vaikuttimia eikä harkintavaltaa saa käyttää väärin.
- **Objektiveettiperiaate**, joka edellyttää viranomaisilta asiallista ja puolueetonta toimintaa.
- **Suhteellisuusperiaate**, joka velvoittaa mitoittamaan keinot niin, että ne ovat oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden ja ankaruudeltaan oikeassa suhteessa perusteena olevan teon moitittavuuteen nähden.
- **Luottamuksensuojaperiaate**, joka on ennen muuta yksilön suojaa julkista valtaa vastaan ja antaa yksityiselle oikeuden luottaa viranomaisen toiminnan oikeellisuuteen ja virheettömyyteen.

Lisäksi lukiolaki (714/2018) linja kurinpitomenettelyjen toimeenpanosta seuraavaa:

Sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syytteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi, mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangeistusta. Opiskelija saadaan kuitenkin erottaa määrääjäksi tai erottaa opiskelija-asuntolasta, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

3. Henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä

Henkilökunnan perehdyttäminen kurinpidollisten toimien käyttöön toteutetaan vuosittain lukuvuoden alussa. Kesken lukuvuotta työn aloittaville perehdytys suunnitelmaan hoidetaan muun tehtävään perehdyttämisen yhteydessä. Perehdyttämisestä vastaa rehtori.

Tampereen yliopiston normaalikoulun rehtoritiimissä ja suunnitteluryhmässä käsitellään kurinpidollisia asioita ja lainsäädännön uudistuksia ja järjestetään tarvittaessa henkilöstön osaamisen varmistamiseksi erillisiä koulutuksia.

4. Suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille

Tästä suunnitelmasta, järjestyssäännöistä, opiskelijan lainmukaisista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä muista opiskeluun liittyvistä asioista tiedotetaan huoltajille ja opiskelijoille vuosittain lukuvuoden alussa. Suunnitelmaa ja kurinpitoon liittyviä asioita

käsitellään opiskelijoiden kanssa aina tarvittaessa esimerkiksi ryhmänohjaajan tuokiolla, huoltajien kanssa vanhempainilloissa. Suunnitelma ja voimassa olevat järjestyssäännöt ovat jatkuvasti luettavissa koulun kotisivuilla.

Tiedottamisesta vastaa rehtori yhdessä ryhmänohjaajien ja muun henkilökunnan kanssa. Suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista keskustellaan tarvittaessa lukion yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä.

5. Yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa

Lukio pitää yhteyttä muihin viranomaistahoihin ensisijaisesti ennaltaehkäisevässä mielessä. Akuuteissa tilanteissa arvioidaan tilannekohtaisesti, tarvitaanko muun viranomaisen apua ja tarvittaessa kutsutaan apu paikalle. Yhteistyössä noudatetaan kulloinkin voimassa olevia salassapito- ja muita säädöksiä.

Lukion henkilökunnan tulee pitää alaikäisen opiskelijan huoltaja ajan tasalla koulussa sattuneista opiskelijaa koskevista kurinpidollisista selvittelyistä ja menettelyistä. Alaikäisen opiskelijan huoltajaa tulee lain edellyttämässä kohdin myös kuulla ennen kurinpitokeinojen käyttöä. Täysi-ikäisten opiskelijoiden kohdalla vanhempiin otetaan yhteyttä opiskelijan suostumuksella.

6. Menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten

Suunnitelmaa seurataan ja sen toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan osana opetussuunnitelman yleisen osan arviointia. Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa seurataan toimenpiteiden kokonaismäärää, toistuvuutta ja rikkeiden syitä. Seurantatietoja käsitellään tarvittaessa koulun rehtoriimissä, neuvottelukunnassa tai koulutuksen järjestäjän kanssa. Lisäksi ne käsitellään opiskeluhuoltoryhmässä.

Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa. Ennen suunnitelman hyväksymistä ja sen päivittämistä tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Suunnitelman seuraamisesta, toteutumisen ja vaikuttavuuden arvioinnista sekä päivittämisestä vastaa rehtori yhdessä yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän kanssa.

7. Järjestyssääntöjen rooli ja tulkinta lukiossa

Järjestyssäännöt on tehty koko lukion yhteisiksi pelisäännöiksi. Niiden tarkoitus on varmistaa kaikkien yhteinen turvallinen ja viihtyisä oppimisympäristö. Järjestyssäännöt koskevat sekä fyysistä että virtuaalista toimintaympäristöä.

Järjestyssääntöjä sovelletaan kaikessa Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion järjestämässä toiminnassa. Erillisohteja voidaan antaa mm. ulkomaille suuntautuvilla opintoretkillä.

Järjestyksen rikkomisen seuraamuksista on säädetty lukiolaissa (714/2018) ja menettelytavat on kuvattu tässä suunnitelmassa.

Ajantasaiset lukion järjestyssäännöt ovat nähtävillä koulun kotisivuilla. Järjestyssääntöjä päivitetään aina tarvittaessa. Ennen järjestyssääntöjen hyväksymistä ja niiden päivittämistä tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä niistä.